

Energieneutraal kaas maken

Duurzame energie is een hot topic. Ook kaas- en zuivelbedrijven zijn bezig met duurzaam energiegebruik, vanwege kostenbesparing, het milieu en omdat het bijdraagt aan het 'groene' imago van de sector. Sander Wijsman van Agrarisch Handels- en Adviesbureau Wijsman in Zoetermeer geeft bedrijven energieadvies. "We adviseren momenteel onder meer een kaasboerderij die energieneutraal wil worden."

TKST: HENK TEN HAVE – FOTO'S: AGRARISCH HANDELS- EN ADVIESBUREAU WIJSMAN EN ANOUK VAN KALMTHOUT

Sander Wijsman heeft boerenbloed in de aderen: zijn opa en oma hadden een kaasboerderij in Zoeterwoude. Dat zorgde ervoor dat Sander al op jonge leeftijd interesse kreeg in de landbouw. Hij hielp op boerderijen in de buurt. Na de middelbare landbouwschool ging Sander naar de agrarische hogeschool in Dronten. Hij bleek niet alleen boerenbloed te hebben, maar ook ondernemersbloed: al in het derde jaar van zijn opleiding begon hij een eigen bedrijf in energieadvies. Zijn studie schoot er daardoor wat bij in, maar na zeven jaar kon hij de school toch met een diploma verlaten.

Sander ontwikkelde de buizenkoeler waarmee melk wordt gekoeld met koud water voordat de melk in de koeltank komt. Dat zorgt voor minimaal de helft minder energieverbruik voor melkkoeling. Sander: "Het is leuk om zo'n product te ontwikkelen en dat dit helpt om energie en daardoor kosten te besparen in de melkveehouderij. Het mooiste beroep ter wereld blijft het gesprek aan de keukentafel voor het optimaliseren van de bedrijven." Inmiddels is Agrarisch Handels- en Adviesbureau Wijsman uitgegroeid tot een bedrijf met tien medewerkers. "Energie is nog steeds onze corebusiness", vertelt Sander, "maar we adviseren ook over vergunningen en stal-inrichting. Bij de bouw of renovatie van de stal en/of kaasmakerij begeleiden wij van a tot z. We zijn dealer van Cow House; met de Cow House-producten kunnen we onder meer het ligcomfort van koeien verbeteren met innovatieve stalinrichting."

Zonnepanelen

Kaas- en zuivelboerderijen schakelen Sander Wijsman in omdat ze hun energiekosten willen verlagen, maar ook omdat ze duurzaam bezig willen zijn, maatschappelijk verantwoord willen ondernemen. Die bedrijven investeren in bijvoorbeeld zonnepanelen en zonneboilers – vooral de zonneboilers zijn voor kaas- en zuivelboerderijen interessant wegens het gebruik van het vele warme water. Het gebruik van zonne-energie dragen bedrijven vervolgens uit richting de consument: "wij zijn duurzaam bezig".

Zonnepanelen zijn booming. "De prijzen van de panelen zijn vrij stabiel, maar het vermogen per vierkante meter groeit elk half jaar met 5 Wattpiek. Daardoor heb je steeds minder panelen nodig voor de stroomopbrengst die je wilt bereiken. De terugverdientijd van zonnepanelen is nu zo'n zes jaar. Maar laat dit goed voorberekenen, want iedere situatie is anders." Voor de productie van groene energie ziet Sander momenteel veel in de combinatie van het opwekken van zonnestroom/warmte en het maken van warm water met de (combi) warmteterugwinning. Bij dat laatste wordt koelwarmte van de melk aangewend om het water in de boilers op te warmen en als tapwater te gebruiken. Met de warmte die beschikbaar komt bij het koelen van 2 liter melk (van 35 naar 4 graden Celsius) kan 1 liter water worden opgewarmd van 15 naar 50 graden Celsius. Voor de opslag van het opgewarmde water brengt Wijsman sinds kort de CombiWTW op de markt. In dit drukvat kan de warmte

worden opgeslagen van verschillende bronnen, zoals de koelmachine en zonnecollectoren. "Met het combineren kan het water worden opgewarmd naar 80 tot 85 graden Celsius." Er kan subsidie worden aangevraagd voor deze energiebesparingsmaatregelen (ISDE- of EIA-regeling). "Deze subsidies regelen wij ook voor onze klanten."

Energiescan

Voordat Sander en zijn collega's veehouders adviseren over energiebesparing, wordt er een energiescan uitgevoerd. "We pakken eerst de energierekening erbij en lopen een rondje over het bedrijf of we op het oog al besparingen zien. Ook kunnen we het energieverbruik van alle apparaten op de boerderij meten. Mensen schrikken soms van het hoge verbruik van sommige apparaten." Vervolgens wordt er gekeken waar besparingen vallen te behalen. Doordat de meters na de energiescan blijven hangen, kan het energieverbruik blijvend worden gevolgd. "Een apparaat kan ineens meer energie gaan verbruiken, zonder dat je het ziet. Met een meter kan de klant dit in de gaten houden." Een heel interessant project waarmee Sander zich momenteel bezighoudt is de bouw van een energieneutrale stal en kaasmakerij voor Kaasboerderij de Vierhuizen in Zoeterwoude. "Daarvoor wordt ook warmte gehaald uit de vast mest. Het is leuk om nieuwe mogelijkheden te bedenken voor de productie van groene energie." 2

1

3

2

- 1 Sander Wijsman (v.) op Cum Laude, waar hij sponsor van was.
- 2 Het vermogen van zonnepanelen stijgt verder.
- 3 De CombiWTW van Wijsman.